

SPIS TREŚCI

OD AUTORÓW	9
WSTĘP	11
1. UKŁAD NERWOWY	15
1.1 Budowa histologiczna (tkankowa) układu nerwowego	15
1.1.1 Tkanka nerwowa	15
1.1.2 Połączenia synaptyczne komórek	19
1.1.3 Tkanka glejowa	22
1.2 Pobudliwość komórek nerwowych	22
1.2.1 Potencjał spoczynkowy neuronu	23
1.2.2 Potencjał czynnościowy neuronu	23
1.2.3 Przewodnictwo impulsów w neuronach	24
1.3 Podział topograficzny układu nerwowego	25
1.3.1 Ośrodkowy układ nerwowy	26
1.3.2 Obwodowy układ nerwowy	28
1.3.3. Czynność bioelektryczna mózgu	31
1.4. Podział czynnościowy układu nerwowego	31
1.4.1. Somatyczny układ nerwowy	32
1.4.2. Autonomiczny układ nerwowy	32
1.5. Odruchowe działanie układu nerwowego	33
1.5.1 Podział odruchów ze względu na ilość synaps	35
1.5.2. Podział odruchów ze względu na pochodzenie	36
1.5.3. Podział odruchów ze względu na czas trwania	37
1.5.4. Podział odruchów ze względu na znaczenie biologiczne	37
2. UKŁAD NARZĄDÓW ZMYŚLÓW I RECEPTORÓW	39
2.1. Podział receptorów	39
2.2. Rodzaje czucia	40
2.3. Budowa i funkcjonowanie narządów zmysłów	40
2.3.1. Narząd wzroku	41
2.3.2. Narząd równoważno-słuchowy	44
2.3.3. Narząd węchu	47
2.3.4. Narząd smaku	47
2.3.5. Narządy czucia skórniego	48
3. UKŁAD MIĘŚNIOWY	51
3.1. Rodzaje tkanki mięśniowej	51
3.1.1. Tkanka mięśniowa gładka	51

3.1.2. Tkanka poprzecznie prążkowana serca	52
3.1.3. Tkanka poprzecznie prążkowana szkieletowa	52
3.2. Budowa komórki mięśnia szkieletowego	53
3.3. Mechanizm skurczu komórki mięśniowej	54
3.4. Rodzaje skurczów mięśni	56
3.5. Energetyka pracy mięśni	57
4. UKŁAD KRĄŻENIA	61
4.1. Budowa układu krwionośnego	61
4.1.1. Budowa serca	61
4.1.2. Budowa naczyń krwionośnych	63
4.1.3. Charakterystyka składu krwi	65
4.1.4. Funkcje krwi	67
4.1.5. Proces krzepnięcia krwi	68
4.2. Fizjologia pracy serca	69
4.2.1. Automatyzm pracy serca	69
4.2.2. Cykliczność pracy serca	70
4.2.3. Zjawiska akustyczne serca (czynność akustyczna)	71
4.2.4. Wyrzut serca (czynność mechaniczna)	72
4.2.5. Czynność bioelektryczna serca. Elektrokardiografia	72
4.3. Regulacja pracy układu krwionośnego	73
4.3.1. Regulacja krążenia krwi w naczyniach	73
4.3.2. Regulacja pracy serca	74
4.4. Budowa i rola układu chłonnego (limfatycznego)	75
4.5. Śledziona	76
5. UKŁAD ODDECHOWY, PROCES ODDYCHANIA	77
5.1. Budowa układu oddechowego człowieka	77
5.1.1. Górne drogi oddechowe	77
5.1.2. Dolne drogi oddechowe	79
5.1.3. Płuca	80
5.2. Mechanizm wymiany gazowej i transport gazów oddechowych	82
5.2.1. Dyfuzja tlenu i dwutlenku węgla	83
5.2.2. Transport tlenu i dwutlenku węgla	84
5.3. Regulacja procesu oddychania	86
5.4. Istota procesu oddychania wewnątrzkomórkowego	86
5.4.1. Proces oddychania beztlenowego	86
5.4.2. Proces oddychania tlenowego	87
6. UKŁAD POKARMOWY	89
6.1. Budowa przewodu pokarmowego	89
6.1.1. Jama ustna	90
6.1.2. Gardło	92
6.1.3. Przełyk	92
6.1.4. Żołądek	92
6.1.5. Jelito cienkie	92
6.1.6. Jelito grube	93
6.2. Gruczoły układu pokarmowego	93
6.3. Etapy trawienia pokarmu	96
6.3.1. Trawienie mechaniczne	96

6.3.2. Trawienie chemiczne	97
6.4. Regulacja pracy układu pokarmowego	99
6.4.1. Regulacja wydzielania śliny	99
6.4.2. Regulacja wydzielania soku żołądkowego	99
6.4.3. Regulacja wydzielania soku trzustkowego	99
6.4.4. Regulacja wydzielania soku jelitowego	100
6.4.5. Głód i pragnienie	100
6.5. Wchłanianie składników pokarmowych	100
6.5.1. Wchłanianie cukrów	101
6.5.2. Wchłanianie tłuszczów	101
6.5.3. Wchłanianie białek	101
6.5.4. Wchłanianie witamin, soli mineralnych i wody	102
7. PRZEMIANA MATERII	103
7.1. Przemiany metaboliczne białek	103
7.2. Przemiany metaboliczne tłuszczów	104
7.3. Przemiany metaboliczne węglowodanów	105
7.4. Znaczenie witamin w przemianie materii	105
7.5. Woda i składniki mineralne	106
7.5.1. Woda	106
7.5.2. Składniki mineralne	107
8. PROCESY ENERGETYCZNE	109
8.1. Pochodzenie energii na Ziemi	109
8.2. Prawa termodynamiki	109
8.2.1. Pierwsze prawo termodynamiki	110
8.2.2. Drugie prawo termodynamiki	110
8.3. Kalorymetria	110
8.4. Przemiany energetyczne reakcji chemicznych	111
8.5. ATP jako główny nośnik energii w komórce	111
8.6. Enzymy jako biologiczne katalizatory	112
8.7. Przemiana materii	112
8.7.1. Podstawowa przemiana materii	112
8.7.2. Ponadpodstawowa przemiana materii	113
8.7.3. Całkowita przemiana materii	113
9. UKŁAD WYDZIELANIA WEWNĘTRZNEGO (DOKREWNY)	115
9.1. Budowa układu dokrewnego człowieka	115
9.2. Klasyfikacja hormonów	116
9.2.1. Podział hormonów ze względu na miejsce ich powstawania	117
9.2.3. Podział hormonów ze względu na charakter chemiczny ich cząsteczek	117
9.3. Kontrola wydzielania dokrewnego	117
9.4. Niektóre hormony tkankowe	118
10. UKŁAD WYDALNICZY (MOCZOWY)	123
10.1. Budowa układu wydalniczego	123
10.2. Powstawanie moczu	125
10.2.1. Budowa nefronu	125
10.2.2. Etapy powstawania moczu	125

10.3. Właściwości moczu ostatecznego	127
10.4. Skład moczu ostatecznego	127
11. UKŁAD ROZRODCZY (PŁCIOWY).	129
11.1. Elementy budowy układu rozrodczego męskiego	129
11.2. Powstawanie plemników	129
11.2.1. Przebieg spermatogenezy	130
11.2.2. Przebieg spermiogenezy	130
11.3. Elementy budowy układu rozrodczego żeńskiego	131
11.4. Powstawanie komórek jajowych.	131
12. POWŁOKA WSPÓLNA (SKÓRA)	133
14. PODSTAWY FIZJOLOGII WYSIŁKU FIZYCZNEGO	137
14.1. Podstawowe pojęcia i definicje	138
14.2. Klasyfikacja wysiłków fizycznych	138
14.2.1. Podział wysiłków fizycznych ze względu na czas trwania	138
14.2.2. Podział wysiłków fizycznych ze względu na liczbę zaangażowanych mięśni.	139
14.2.3. Podział wysiłków fizycznych ze względu na charakter pracy mięśni.	139
14.2.4. Podział wysiłków fizycznych ze względu na rodzaj procesów dostarczających energię pracującym mięśniom	139
14.2.5. Podział wysiłków fizycznych ze względu na intensywność (natężenie)	139
14.3. Adaptacja do wysiłków fizycznych	140
14.4. Reakcja organizmu na wysiłek fizyczny	142
14.5. Energetyka wysiłku fizycznego.	142
14.6. Rola rozgrzewki w procesie adaptacji do wysiłku	144
14.6.1. Miejscowy wpływ rozgrzewki	145
14.6.2. Ogólny wpływ rozgrzewki	145
14.6.3. Części rozgrzewki	145
14.6.4. Rola rozgrzewki w regulacji stanów przedstartowych.	145
14.7. Zmęczenie	146
14.7.1. Rodzaje zmęczenia	147
14.7.2. Objawy zmęczenia ostrego	147
14.7.3. Objawy zmęczenia przewlekłego.	147
14.8. Wypoczynek	148
14.9. Wpływ regularnych, częstych wysiłków fizycznych na organizm.	149
LITERATURA.	151